

ČASOPIS ZA KULTURU HRVATSKOGA KNJIŽEVNOG JEZIKA
IZDAJE HRVATSKO FILOLOŠKO DRUŠTVO
GOD. 59., BR. 1., 1. – 40., ZAGREB, veljača 2012.

Hrvatski se jezik voli znanjem.

HRVATSKO PRAVNO NAZIVLJE: PITANJE OPRAVDANOSTI NOVIJIH NAZIVOSLOVNIH PROMJENA U HRVATSKOM ZAKONODAVSTVU

Boris Bakota, Jadranka Mlikota

Uvod

 ini nam se opravdanim rad o novijim mijenama hrvatskoga pravnoga nazivlja¹ započeti tvrdnjom ponajboljega jezikoslovnoga, nazivoslovnoga, stručnjaka Mile Mamića koji je cjelokupni znanstveni rad usmjerio pitanjima hrvatskoga pravnoga jezika:

„Hrvatsko pravno nazivlje, kao bitnu sastavnicu hrvatskoga pravnoga jezika valja neprestano preispitivati, usavršavati i popunjavati.“ (Mamić, 1994.a: 38.).

¹ Nazivlje je „Sustav naziva koji se upotrebljavaju u određenom znanstvenom, tehničkom ili umjetničkom području (...). Znanost koja proučava nazivlje naziva se terminologija ili nazivoslovlje.“ (Mihaljević, 1997.: 63.).

Poticaj za preispitivanje pravnoga nazivlja bile su najnovije promjene Zakona o kaznenom postupku² (ZKP – NN 152/08)³ u kojem su, između ostalih, unesene i nazivoslovne.⁴ Interes pravne, ali i jezikoslovne struke, izazvala je promjena naziva *istražni sudac* u *sudac istrage* pa će se u radu osobita pozornost posvetiti preispitivanju opravdanosti navedene promjene te u konačnici donijeti sud o tom jesu li one usavršile pravni jezik, pridonijele njegovu popunjavanju ili je pak riječ o promjenama koje nisu u skladu s osnovnim nazivoslovnim načelima,⁵ a čije pridržavanje upravo omogućuje „da se ne normira napamet, prema osobnomu intuitivnom jezičnom osjećaju.“ (Hudeček–Mihaljević, 2010.: 70.).

Novi je Zakon o kaznenom postupku stupio na snagu već 1. siječnja 2009. godine (NN 152/08), no opravdano je zapitati se zašto je javnost dobila dojam da je sporna nazivoslovna promjena (*istražni sudac* u *sudac istrage*) doista uvedena prije nekoliko mjeseci, točnije od rujna 2011. godine. Jer od tada u dnevnim novinama, ali i na službenim stranicama županijskih sudova učestalo čitamo o sudcima istrage:

„*Sudac istrage* imat će odlučnu ulogu u provođenju kaznenog postupka. Da bi postupci rezultirali dovođenjem okrivljenika pred sud moraju se provesti dokazi kao što su pretrage stanova, vozila, ureda, računala... pri čemu se prikupljaju važni dokazi. Upravo *suci istrage*, a na prijedlog tužitelja, donose konačnu odluku. Hoće li potpisati suglasnost ovisi o kvaliteti obrazloženja i tek nakon proučavanja prijedloga *sudac istrage* donijet će konačnu odluku, kaže Miškulin.“ (<http://danas.net.hr/>, 1. 9. 2011.)

„Pritvor u ranoj fazi određuje *sudac istrage* i njegova je konačna. Otud i instrukcija tužiteljima da ne otvaraju tzv. istražni pritvor, već da odmah šalju zahtjev *sucu istrage*. Kad krene istraga, vodi je državni odvjetnik, ali *sudac istrage* i dalje sve nadzire.“ (<http://www.vjesnik.hr/>, 8. 9. 2011.)

„*Sudac istrage* Zoran Luburić prihvatio je jamstvo obrane Drage Rubala u iznosu od 150.000 eura te ukinuo istražni zatvor protiv njega.“ (<http://sudovi.pravosudje.hr/zszg/>, 29. 12. 2011.)

² Budući da je uz osnovni tekst Zakona o kaznenom postupku (Narodne novine 152/08) došlo i do izmjena i dopuna u Narodnim novinama 76/09 i 80/11, pristupilo se izradi pročišćenog teksta zakona koji je Odbor za zakonodavstvo Hrvatskoga sabora utvrdio na svojoj sjednici 11. listopada 2011. Pročišćeni Zakon o kaznenom postupku objavljen je u Narodnim novinama 121/11.

³ Tumačenje uporabljenih kratica: ZKP – Zakon o kaznenom postupku, NN – Narodne novine.

⁴ Uz naziv *naziv* u značenju „riječ ili skupina riječi koja se upotrebljava u određenome znanstvenom, tehničkom ili umjetničkom području“ (Hudeček–Mihaljević, 2010.: 11.) u hrvatskom je nazivoslovlju u uporabi i internacionalizam *termin* (Hudeček–Mihaljević, 2010.: 87.). U novije se vrijeme rabi i naziv *nazivak* koji je također „dobro tvoren u hrvatskome jeziku, ali dovodi do nepotrebne sinonimije pa je bolje upotrebljavati već prihvaćeni način.“ (Hudeček–Mihaljević, 2010.: 87.). Vidi i radove: Mihaljević, 1984.: 57. – 59., Mihaljević, 1986.: 26. – 27., Mihaljević, 1990.: 151. – 165.

⁵ O nazivoslovnim (terminološkim) načelima vidi: Mihaljević, 1997.: 66., Frančić–Hudeček–Mihaljević, 2005.: 220. – 225., Mihaljević, 2001.: 203. – 204.

Dakle, (ne)opravdanosti promjene *istražnoga sudca* u *sudca istrage* pristupit će se i s gledišta pravne i s gledišta jezikoslovne struke, ali i s gledišta tradicije hrvatskoga pravnoga jezika kojoj smo se vraćali u prijelomnim trenucima svoje povijesti, a čiji je kontinuitet, čini se, novijim promjenama nepotrebno narušen.

Dosadašnja istraživanja hrvatskoga pravnoga nazivlja⁶

Kada je riječ o hrvatskom pravnom nazivlju, bilo da mu pristupamo s tradicijskoga ili suvremenoga gledišta, danas je u hrvatskom jezikoslovlju među vodećim stručnjacima svakako Mile Mamić; autorom je brojnih radova (objavljenih u Jeziku,⁷ Odvjetniku,⁸ Vladavini prava,⁹ u zborniku Hrvatskoga radija Govorimo hrvatski¹⁰,

⁶ Zbog brojnosti samih nazivoslovnih tema vezanih uz hrvatski pravni jezik u pregledu se literature ne će pojedinačno navoditi svi pravni nazivi koji su od 1990. godine do danas zaokupljali stručnu, ponajprije jezikoslovnu, pozornost, već će se uputiti na najvažnije hrvatske nazivoslovce i njihove radove dane u bilješkama i u popisu literature, čime će Jezikovi čitatelji dobiti uvid u dosadašnji opis (i propis) hrvatskoga pravnoga nazivlja.

⁷ Vidi radove: Preispitivanje nazivlja u jednoj tradicionalnoj grani prava, Jezik, 39., br. 1., Zagreb, 1991., str. 10. – 14., Treba li hrvatskomu jeziku staratelj, Jezik, 39., Zagreb, 1992., str. 74. – 77., Prisega i njezine sličnice, Jezik, 41., br. 1., Zagreb, 1993.a, str. 12. – 16., Prisežem ili prisižem, Jezik, 40., Zagreb, 1993.b, str. 56. – 57., Hrvatsko ženidbenopravno nazivlje, Jezik, god. 44., br. 1., Zagreb, 1996.a, str. 9. – 15., Davanje i primanje u hrvatskom pravnom nazivlju, Jezik, 45., br. 4., Zagreb, 1998.a, str. 139. – 144., Međusobni odnos riječi familija, obitelj i porodica, Jezik 49., br. 2., Zagreb, 2002., str. 56. – 60., Novije hrvatsko pravno nazivlje (kontinuitet, diskontinuitet, rekontinuitet), Jezik, 50., br. 3., Zagreb, 2003., str. 81. – 93.

⁸ Riječ je o rubrici Hrvatski pravni jezik koja je u 67. i 68. godištu časopisa Odvjetnik bila stalnom rubrikom, a cilj joj je približavanje hrvatskoga pravnoga nazivlja pravicima kako bi se potaknula suradnja s jezikoslovcima u rješavanju terminoloških pitanja. Vidi ondje objavljene radove Mile Mamića: Hrvatsko pravno nazivlje, Odvjetnik, god. 67., br. 1. – 2., Zagreb, 1994.a, str. 38. – 41., Prisega, zakletva i njegove izvedenice, Odvjetnik, god. 67., br. 3. – 4., Zagreb, 1994.b, str. 37. – 42., Kazneni ili krivični, Odvjetnik, god. 67., br. 7. – 8., Zagreb, 1994.c, str. 23. – 60., Naziv adopcija i njezine zamjene, Odvjetnik, god. 67., br. 9. – 10., Zagreb, 1994.d, str. 57. – 60., Medicinsko nazivlje u pravu, Odvjetnik, god. 68., br. 1. – 2., Zagreb, 1995.a, str. 89. – 91., Familija – obitelj – porodica, Odvjetnik, god. 68., br. 7. – 8., Zagreb, 1995.b, str. 121. – 124., Hrvatske jednakovrijednice nazivu – matrimonium, Odvjetnik, god. 68., br. 9. – 10., Zagreb, 1995.c, str. 87. – 93., Muž i žena i njihove istoznačnice, Odvjetnik, god. 68., br. 11. – 12., Zagreb, 1995.d, str. 19. – 27.

⁹ Vidi autorov rad Mijene u hrvatskom pravnom nazivlju koji je objavljen u časopisu Vladavina prava, god. I., br. 4. – 5. – 6., Zagreb, 1997., str. 7. – 16.

¹⁰ Usp. jezične savjete u navedenom zborniku o nazivoslovnim pitanjima u hrvatskom pravnom jeziku: Osnova ili temelj, Što je to pismeno?, Arogacija nije arogancija, Svojski prema vlasništvu i svojini, Prisega i(li) zakletva, Ozljeda, povreda i uvreda, Kako zamijeniti internacionalizam adopcija, Kako zamijeniti europeizam familija, I hrvatski je jezik bogat nazivima za kradljivca, Ženidba, udaja, brak, Prisežem ili prisižem, Treba li nam glagol zaprisegnuti, Zašto je putovnica prevladala, Pravno sredstvo širi je pojam od pravnoga lijeka, Punomoćnik ili opunomoćenik, Kako nazivati poreze, Vrijednosni su papiri vrijednosnice, Živovnica – potvrda da smo živi, Kupoprodajni ugovor ili kako drugačije, Što se posuđuje, a što zaima, Davac i primac u današnjem jeziku, Zajam i kredit u hrvatskome poslovnom jeziku, Što je hipoteka.

u knjizi Jezičnih savjeta¹¹) te dviju knjiga – Temelja hrvatskoga pravnoga nazivlja (1992., ²1999.) i Hrvatskoga pravnoga nazivlja (2004.)¹² – koje istražuje i s općejezičnoga i s nazivoslovnoga gledišta. Također je bio članom Odbora za zakonodavstvo Hrvatskoga (državnoga) sabora u kojem je, kako ističe, „... mogao znatnije utjecati na jezik hrvatskih zakona“ (Mamić, 2004.: 6.) nakon osamostaljenja Republike Hrvatske pa je cjelokupnim svojim znanstvenim radom dao vrijedan prinos istraživanju hrvatskoga pravnoga nazivlja od sredine 19. stoljeća do danas.

Svakako valja istaknuti i prinose Marka Lukenda koji je također 90-ih godina 20. stoljeća jezičnim savjetima, u časopisima Jezik¹³ i Odvjetnik,¹⁴ potpomogao vraćanju hrvatskih naziva hrvatskomu jeziku i njegovoj pravnoj struci.

Od suvremenih jezičnih savjetnika koji se dotiču i pitanja pravnoga nazivlja valja, uz već istaknute Jezične savjete Mile Mamića te zbornik Govorimo hrvatski, istaknuti i Jezične savjete autora Lane Hudeček, Milice Mihaljević i Luke Vukojevića u izdanju Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje (2010.) u kojima su razriješene i jezične nedoumice vezane uz pravno nazivlje.¹⁵

Iz pregleda je literature od 90-ih godina 20. st. pa sve do danas razvidno da među istraženim pravnim nazivima pitanje (ne)mogućnosti zamjene posvojnoga pridjeva u dvočlanom nazivu *istražni sudac* imeničkom dopunom u genitivu (tzv. posvojnim genitivom) *sudac istrage* nije izazivalo pozornost jezikoslovaca jednostavno stoga što od vremena stvaranja hrvatskih zakona nakon proglašenja hrvatske državne neovisnosti pa sve do početka primjene preostalih odredaba novoga Zakona o kaznenom postupku prije nekoliko mjeseci (1. rujna 2011.) navedeni dvočlani naziv *istražni sudac* (već uklopljen u sustav hrvatskoga pravnoga nazivlja) nije bio jezično ugrožen *sudcem istrage*. A hrvatski se pravni jezik kao izgrađeni sustav pravnoga nazivlja stvara već u 19. stoljeću – početci svjesnoga normiranja pravnoga nazivlja traju od njegove polovice.

Počeci normiranja hrvatskoga pravnoga nazivlja

Razdoblje od sredine 19. st. smatra se početkom kodifikacije pravnoga nazivlja s obzirom na to da u to vrijeme „... hrvatski postaje službenim jezikom i tada se

¹¹ Vidi: Mamić, 1996.b [²1997].

¹² U tu su knjigu većim dijelom uvršteni autorovi radovi prethodno objavljeni u navedenim časopisima.

¹³ Vidi: Lukenda, 1992.: 152. – 153.

¹⁴ U časopisu Odvjetnik Marko je Lukenda radove objavio u suautorstvu s M. Mamićem: Hrvatski nazivi za tutorstvo i kuratorstvo, Odvjetnik, god. 67., br. 5. – 6., Zagreb, 1994.a, str. 61. – 67., Hrvatsko nazivlje pri stupnjevanju sudova, Odvjetnik, god. 67., br. 11. – 12., Zagreb, 1994.b, str. 85. – 90., Davanje i primanje u pravnom nazivlju, Odvjetnik, god. 68., br. 3. – 4., Zagreb, 1995., 111. – 116.

¹⁵ Vidi: Hudeček–Mihaljević–Vukojević, 2010.

prema modernoj kodifikaciji sustavno stvara odgovarajuće hrvatsko pravno nazivlje.“ (Mamić, 1999.: 7). Hrvatska pravna povijest, dakako, ne započinje polovicom 19. stoljeća; Mile Mamić razlikuje u tom smislu dva razdoblja:¹⁶ I. Pretkodifikacijsko razdoblje (koje obuhvaća razdoblje od najstarijih zapisa pravnoga sadržaja do sredine 19. stoljeća) i II. Kodifikacijsko razdoblje (koje obuhvaća vrijeme od 1853. do danas), a određeno je upravo godinom objavljivanja četverojezičnoga njemačko–hrvatsko–srpsko–slovenskoga rječnika pravnih i političkih naziva: *Juridisch-politische Terminologie. Deutsch-kroatische, serbische und slovenische Separat-Ausgabe*, Wien, 1853.¹⁷ Važnost toga pravnoga prevoditeljskog poduhvata za hrvatski pravni jezik Mile Mamić ovako sažima:

„Izrada rječnika *Juridisch-politische Terminologie* (Wien, 1853.) i prijevodi austrijskih zakonika i postupnika sredinom 19. stoljeća međaš su u hrvatskoj pravnoj povijesti: od njih počinje kodifikacijsko razdoblje naše pravne povijesti. I u jezičnom smislu oni čine prekretnicu: na njima se stvara sustav hrvatskoga pravnoga nazivlja.“ (Mamić, 1998.b: 57.)

Ta je tradicija osobito bitna s obzirom na to da je do kraja 19. stoljeća hrvatsko pravno nazivlje već bilo izgrađeno, usustavljeno, a da je u 20. stoljeću u dvama velikim lomovima (1918. promjenom političkoga gledišta s obzirom na to da Beč i Pešta prestaju biti hrvatskim političkim središtem i 1945. promjenom društveno-političkoga sustava) kontinuitet narušen ponajviše tzv. „jednačenjem po srpskosti“ pa je sustav doživio i nasilne preinake.¹⁸

U svojim je počecima stvaranja pravnoga nazivlja (druga polovica 19. st.) hrvatski jezik kao jezik uzor imao njemački,¹⁹ što je uvjetovano i činjenicom da su

¹⁶ U radu Hrvatsko jezično zakonodavstvo i jezična politika u 20. stoljeću autor razlikuje pet razdoblja (poneka dijeli i na podrazdoblja) u kojima kroz pet državno-političkih ustroja prati položaj hrvatskoga jezika (od 1918. do 2005.) pa i njegova pravnoga nazivlja. Vidi: Mamić, 2006.: 59. – 70.

¹⁷ Vidi: Mamić, 1999.: 181. – 184.

¹⁸ O tim prijelomnim godinama za hrvatsko pravno nazivlje Mile Mamić ističe: „Prvi se lom zbio 1918. kad se zbog jakoga unitarizma i u hrvatskom jeziku sustavno provodi ‘jednačenje po srpskosti’, posebno nakon uvođenja diktature. Nakon toga loma, koji je bio uvjetovan promjenom političkoga središta, godine 1945. uvodi se socijalističko društveno uređenje. Zajedničko obilježje obaju tih tužnih vremena bilo je rashrvaćivanje hrvatskoga jezika ili barem ometanje njegova normalnoga razvoja.“ (Mamić, 2004.: 73.). Desrbizaciji je u vrijeme NDH osobito bilo podvrgnuto hrvatsko pravno i vojno nazivlje. O tom vidi: Samardžija, 1993.a, 1993.b. O rashrvaćivanju pravnoga nazivlja u drugoj polovici 20. st. vidi: Brozović, 1978.: 13. – 23.

¹⁹ Osim njemačkoga jezika kao jezika uzora Mile Mamić navodi kako su na hrvatsko pravno nazivlje uvelike utjecali i drugi jezici, posebice češki, koji je bitno utjecao općenito na stvaranje hrvatskoga općega (kao i stručnoga) leksika sredinom 19. stoljeća, a ne treba zaboraviti ni međuslavenske jezične utjecaje. Vidi: Mamić, 1999.: 45. – 53.). Isto tako ne treba zaboraviti ni hrvatsku leksičko-terminološku tradiciju na kojoj počiva hrvatska pravna terminologija 19. stoljeća, dakako uz potrebne značenjske i oblične promjene koje su proizlazile iz jezičnoga razvoja.

Hrvati tada bili u političkoj zajednici s Austrijom. No i tadnji se njemački utjecaj na stvaranje hrvatskoga pravnoga nazivlja, unatoč jakoj političkoj svezi, nužno ne mora promatrati kao izrazito nepovoljan; kada je riječ o pravnom nazivlju, već je sredinom 19. stoljeća hrvatski jezik potvrđivao i na tom području javne uporabe svoju purističnu narav.²⁰ Tako se, primjerice, u navedenom četverojezičnom rječniku pravnih i političkih naziva

„Zbog jakog purizma jedva... može... naći koja njemačka tuđica (posuđenica), izuzev internacionalizama, ali su i oni podvrgnuti jakoj purističkoj težnji.“ (Mamić, 1999.: 18.)²¹

Jednako su tako marom hrvatskih pravnih i jezikoslovnih stručnjaka koji su sudjelovali u izradi rječnika nastale prevedenice koje su i danas u sustavu hrvatskoga pravnoga nazivlja: *Steckbrief – tjeratica, Zähl-Geld – jamčevina, Auszug – izvadak, Auction – dražba, Abstimmung – glasovanje, Ersitzung – dosjelost, Wechsel – mjenica, Testament – oporuka, Process – parnica*.²² Njihova jednostoljetna opstojnost svjedoči o tom da se od početaka sustavnoga stvaranja hrvatskoga pravnoga nazivlja vodilo računa o tvorbenoj (i uopće općejezičnoj) uklopljenosti naziva u hrvatski jezični sustav.²³ Tomu u prilog ide i činjenica da se slaganje kao pretežit tvorbeni način u njemačkom jeziku nije nametnuo pri prevodenju naziva u hrvatski jezični sustav, već je često umjesto njega uporabljena sintaktička sveza pridjev + imenica,²⁴ pa je tako *Untersuchung-Gericht-Kosten-Process* prevedeno upravo pridjevnom svezom *istražni sud, troškovi, postupanje* (Mamić, 1999.: 25.). Tu je, kako ističe Mile Mamić, njemački izraz dao poticaj stvaranju odgovarajućega hrvatskoga izraza (Mamić, 1999.: 45.), ali se već u samim počecima stvaranja hrvatskoga pravnoga nazivlja uvelike vodilo računa o hrvatskom jezičnom sustavu pa za mnoge nazive nema ustrojstvene podudarnosti s njemačkim uzorom. Dakle, pri prevodenju njemačkih složenica na hrvatski jezik

²⁰ O jezičnom purizmu vidi osobito: Katičić, 1986.: 55. – 62., Turk, 1996., Samardžija, 1997., Tafra, 1997. – 1998.: 328.

²¹ Kao drugi ograničavajući čimbenik izrazitijem utjecaju njemačkoga jezika pri stvaranju hrvatskoga pravnoga nazivlja, uz naznačeni jezični purizam, Mile Mamić ističe i postojanje latinskoga jezika kao službenoga jezika u Hrvatskoj sve do polovice 19. stoljeća. Vidi: Mamić, 1999.: 18.

²² Vidi: Mamić, 1999.: 27. – 136.

²³ Milica Mihaljević ističe da se „Svakom (...) terminološkom sustavu postavljaju dva osnovna zahtjeva: 1. da bude u skladu sa suvremenom razinom i najnovijim postignućima znanosti i tehnike 2. da je u skladu sa standardnim jezikom, tj. u našem slučaju s hrvatskim jezikom.“ (Mihaljević, 1997.: 65.). Ta je svjesnost ugrađena u početke stvaranja hrvatskoga pravnoga nazivlja.

²⁴ O čestotnosti stvaranja pravnoga nazivlja tim postupkom u spomenutom rječniku Mile Mamić navodi: „Moglo bi se reći da takva sveza najčešće odgovara njemačkoj složenici i da je ona za hrvatski jezik tipična, jer ona čini tzv. otvoreni niz kao što u njemačkom jeziku čine složenice.“ (Mamić, 1999.: 25.)

„... zbog stanovitih ograničenja u hrvatskoj tvorbi riječi nije bilo moguće načiniti složenicu, to se je htjelo prevesti najadekvatnijom mogućnošću u hrvatskom za njemačke složenice, a to je sintaktička sveza pridjev + imenica.“ (Mamić, 1999.: 62.)

Mamić navodi i mogućnost da se pri prevođenju njemačke složenice uporabi sintaktička sveza imenica + dopuna, i to imenica u genitivu bez prijedloga (posvojni genitiv):

„Za razliku od skupine B, gdje pridjev odgovara njemačkom prvom dijelu složenice, a u drugom članu odgovara hrvatska imenica, ovdje dolazi do stanovite inverzije: dopuna preuzima atributnu funkciju i stoji iza imenice koju pobliže određuje, karakterizira. Ta je dopuna najčešće u genitivu bez prijedloga, ali se javlja i u drugim kosim padežima, s prijedlogom ili bez njega.“ (Mamić, 1999.: 26.)

Primjeri kojima Mamić potkrjepljuje takav postupak također su dokazom da je uporaba posvojnoga genitiva kao imeničke dopune uporabno ograničena, odnosno opravdana onda kada se od imenice ne može načiniti pridjev, primjerice:

„Schuld-Forderung : *iskanje duga*, Freiheits-Strafe : *kazan slobode*, Gefängnis-Strafe : *kazan zatvora*, Hofnugs Kauf : *kupnja nade...*“ (Mamić, 1999.: 26.)²⁵

Kako se pri prevođenju njemačke složenice *Untersuchung-Gericht, Untersuchungs-Kosten, Untersuchungs-Process* mogao načiniti pridjev (*istražni sud, istražni troškovi, istražno postupanje*), to je upravo toj izraznoj mogućnosti dana prednost pred posvojnim genitivom. Zanimljivo je da će sve do kraja 19. stoljeća na sintaktičkoj razini pri stvaranju dvočlanih naziva prevladati upravo ustrojstvo pridjev + imenica, a tek onda imenica + imenica u genitivu, što potvrđuje slijeđenje stečenih normizacijskih postupaka u zakonodavnoj praksi sve do početka 20. stoljeća.²⁶ O tim se stečenim normizacijskim postupcima vodi računa i pri stvaranju suvremenih hrvatskih višerječnih naziva.²⁷

²⁵ Pri prevođenju se njemačkih složenica kao izrazna mogućnost mogao uporabiti i prijedložni izraz: „Executions-Gesuch: *molba za izvršbu, izvrhu, ovrhu*, Parcial-Zahlung : *plaćanje na čestice* (...)“ (Mamić, 1999.: 26.). No ni takvi se izrazi, kao ni izrazi s posvojnim genitivom, nisu uspjeli nametnuti posvojnog pridjevu. I u suvremenom književnom jeziku „Hrvatski višerječni nazivi najčešće imaju ovakav redoslijed ustrojstava: 1. pridjev + imenica (npr. *čvrsti disk*) 2. imenica + imenica u genitivu (npr. *baza podataka, zaliha znakova za character set*) 3. imenica + imenica (npr. *žena ronilac*) 4. imenica + prijedložni izraz (*sok od višnje, sažimanje bez gubitaka, sažimanje s gubitkom*).“ (Hudeček–Mihaljević, 2010.: 62.).

²⁶ Vidi: Mamić, 1999.: 89. Zanimljivo je istaknuti i mišljenje Stjepana Babića o posvojnog genitivu: „To je padež o kojem se mnogo pisalo, za koji se politika najviše zaljepila pa je s hrvatske strane isticano da treba iz njega izaći.“ (Babić, 2001.: 187.). Time je upozorio na rashvaćivanje jezika nametanjem posvojnoga genitiva tijekom 20. stoljeća nazvavši njegovu nepravilnu uporabu rakanom našega jezika (Babić, 2001.: 187.).

Novije nazivoslovne promjene u hrvatskom zakonodavstvu – pitanje opravdanosti

Ako želimo propitati opravdanost novijih nazivoslovnih promjena u hrvatskom zakonodavstvu – a osobito se spornim čini promjena naziva *istražni sudac* u *sudac istrage* u Zakonu o kaznenom postupku (ZKP – NN 152/08) – onda je bitno navedene promjene promotriti i s gledišta pravne i s gledišta jezikoslovne struke.

Već smo istaknuli da je Zakon o kaznenom postupku stupio na snagu 1. siječnja 2009., ali ne u cijelosti, pa sve do 1. rujna 2011. na snagu ne stupaju ni oni članci izmijenjenoga ZKP-a koji donose i navedenu nazivoslovnu promjenu; *istražni sudac* dakle tek odnedavno postaje *sudac istrage*. Navodimo:

„Članak 575.

Ovaj Zakon objavit će se u ‘Narodnim novinama’, a stupa na snagu 1. siječnja 2009. osim:

- članaka 1. – 230., 232. – 496. i 509. – 569. koji stupaju na snagu 1. srpnja 2009. u predmetima za kaznena djela iz članka 21. Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (Narodne novine, br. 82/01., 12/02., 33/05., 48/05. – ispravak).
- članaka 1. – 230., 232. – 496. i 509. – 569. koji stupaju na snagu 1. rujna 2011.“ (ZKP – NN 152/08)

Uzevši u obzir da Zakon o kaznenom postupku ima 575 članaka, vidimo da je 1. siječnja 2009. na snagu stupilo samo 19 članaka, a većina nakon 30, odnosno 32 mjeseca. Posljednjih 6 članaka prijelazne su i završne odredbe koje su morale stupiti na snagu 1. siječnja 2009. pa je, zapravo, uz njih na snagu stupilo samo 13 članaka, tj. samo 2 % ukupnih odredaba Zakona o kaznenom postupku, a većina (98 %) 1. rujna 2011. Tada je nastupila i sporna nazivoslovna promjena te dovela do nazivoslovne zbrke. Naime, predmeti započeti prije stupanja na snagu novoga Zakona o kaznenom postupku (ZKP – NN 152/08) dovršavaju se prema odredbama staroga Zakona o kaznenom postupku,²⁸ pa postoji uporabna dvojnost izraza: istodobno postoje i *istražni sudci* i *sudci istrage* pa isti sudac istoga dana u dvama različitim postupcima može biti i jedno (*istražni sudac*) i drugo (*sudac istrage*) ovisno o tom primjenjuje li odredbe staroga ili novoga Zakona o kaznenom postupku. Premda je riječ o sinonimičnosti u nazivoslovlju koja je uvijek nepoželjna,²⁹ a koja doduše

²⁷ Vidi: Hudeček–Mihaljević, 2010.: 62.

²⁸ Usp. „Članak 574. (1) Kazneni postupak pokrenut prije stupanja na snagu ovog Zakona dovršit će se po odredbama Zakona o kaznenom postupku (Narodne novine, br. 110/97., 27/98., 58/99., 112/99., 58/02., 143/02. i 115/06.)“ (ZKP – NN 152/08).

²⁹ Autorice Hrvatskoga terminološkoga priručnika ističu: „Postojanje istoznačnih naziva za terminološki sustav nije dobro, pa bi svakako bilo nužno među nazivima koji označuju isti pojam odabrati jedan, i to onaj koji je prema terminološkim načelima najbolji.“ (Hudeček–Mihaljević, 2010.: 69.).

prestaje završetkom svih kaznenih predmeta na koje se primjenjuju odredbe staroga Zakona o kaznenom postupku, postavlja se pitanje je li trebalo ići u promjenu naziva s obzirom na to da je s pravne strane *sudac istrage* u novom Zakonu o kaznenom postupku dobio samo manju ulogu u postupku u odnosu na *istražnoga sudca* pa razlika u nazivima nije značenjska već ograničavajuća u ovlastima:

„Novim ZKP-om državni odvjetnici od istražnih sudaca preuzimaju glavnu ulogu u istragama. Naime, oni će pokretati i upravljati istragama, pri čemu za svoje istražitelje, odnosno osobe s ovlašću za prikupljanje dokaza, osim policije, mogu imenovati i poreznike, carinike, državne inspektore i ostale zaposlene u državnim službama. Takvi istražitelji imenuju se u pojedinoj istrazi u točno određenu svrhu. Sadašnji istražni suci postaju suci istrage, a njihov broj će se smanjiti. Oni će nadzirati zaštitu ljudskih prava i zakonitost postupka, uređivati odnose između okrivljenika i tužitelja, odlučivati o pravima i ravnoteži između stranaka u postupku, odlučivati o žalbama na pritvor te odobravati posebne mjere prikupljanja dokaza, kao što su praćenje, prisluškivanje i pretrage. Sucu istrage dane su ovlasti da sam, bez izvanraspravnog vijeća, osumnjičeniku može jednomjesečni pritvor, odnosno istražni zatvor produljiti najprije za dva, a zatim za još tri mjeseca, odnosno ukupno šest mjeseci.“ (<http://www.legalis.hr/>, 1. 1. 2009.)

Ako tomu dodamo i mišljenje jezikoslovne struke, onda zakonodavac pri promjeni *istražnoga sudca* u *sudca istrage* nije vodio računa o osnovnim nazivoslovnim načelima od kojih se polazi pri normiranju naziva, a ona su:

1. domaće riječi imaju prednost pred stranim;
2. nazivi latinskoga i grčkoga podrijetla imaju prednost pred nazivima preuzetim iz engleskoga, francuskoga, njemačkoga itd.;
3. prošireniji i korisnicima prihvatljiviji naziv ima prednost pred manje proširenim;
4. naziv mora biti usklađen s fonološkim, morfološkim, tvorbenim, sintaktičkim sustavom hrvatskoga jezika
5. kraći nazivi imaju prednost pred duljim;
6. naziv od kojeg se lakše tvore tvorenice ima prednost pred onime od kojega se ne mogu tvoriti tvorenice;
7. treba izbjegavati višeznačnost naziva unutar istog terminološkog sustava;
8. nazive se ne smije bez valjana razloga mijenjati;
9. naziv ima prednost pred drugim istoznačnim nazivima ako odgovara pojmu kojem je pridružen i odražava svoje mjesto u pojmovnome sustavu (Hudeček–Mihaljević, 2010.: 69. – 75.).

O višeznačnosti (i višesmislenosti) u nazivlju kao leksikološkom i leksikografskom problemu vidi osobito: Hudeček–Mihaljević, 1996.: 51. – 63., Hudeček–Mihaljević, 1997.: 51. – 63., Hudeček–Mihaljević, 1998.: 149. – 154., Mihaljević, 2001.: 191. – 208., Pavletić, 2009.: 281. – 283.

Dakako da spornom nazivoslovnom izmjenom nisu pogažena sva navedena nazivoslovna načela, ali nekolicina je čini nam se posve neopravdano. Prije svega smatramo da pri nazivoslovnoj promjeni nije primijenjeno treće načelo: prošireniji i korisnicima prihvatljiviji naziv ima prednost pred manje proširenim, a ogriješilo se i o osmo: nazive se ne smije bez valjana razloga mijenjati. O proširenosti i izrazitoj uporabnoj prevlasti naziva *istražni sudac* pred *sudcem istrage* svjedoči naznačena uporaba pridjevne sintagme još od početaka sustavnoga stvaranja hrvatskoga pravnoga nazivlja sredinom 19. stoljeća (usp. Untersuchungs-Gericht : *istražni sud*). Riječ je o kontinuitetu koji iza sebe ima stoljetnu ukorijenjenost (izuzimajući nasilno narušavanje toga kontinuiteta tzv. „jednačenjem po srpskosti“ u dvama prijelomnim razdobljima). Da nije riječ o robovanju hrvatskoj terminološkoj tradiciji,³⁰ potvrđuje suvremena jezikoslovna (nazivoslovna) znanost koja pri stvaranju višečlanih naziva prednost daje posvojnemu pridjevu uz imenicu pred genitivnim izrazom kad god je to moguće:³¹

„Genitivni izraz koji znači pripadnost (*red vožnje*) treba, kad god je to moguće, zamijeniti posvojnim pridjevom (*vozni red*).“ (Hudeček–Mihaljević, 2010.: 62.)

U suvremenom hrvatskom književnom jeziku uporaba je posvojnoga genitiva pred posvojnim pridjevom ograničena, odnosno upotrebljava se:

„Prvo, kad ima atribut, apoziciju ili odnosnu rečenicu, ukratko, kad ima dodatak: (...) djelo *čovjeka stvaraoca*.

Drugo, kad imenica u genitivu nema posvojnoga pridjeva: plamen *svijeće* (...)

Treće, kad pridjevna sveza ne znači isto: Dan rada = radni dan, jezici svijeta = svjetski jezici, u stvari mira = u mirnoj stvari, kutić smijeha = smiješan kutić.“ (Babić, 2001.: 191. – 192.)³²

Budući da se pri normiranju nazivlja mora poći od općejezičnih (normativnih) zahtjeva, to će navedena pravila vrijediti i pri stvaranju znanstvenih naziva. Tako je i u nazivima: *ovjera javnoga bilježnika*, *pečat javnoga bilježnika*, *pravo manjina*, *troškovi javnoga bilježnika* bolje uporabiti posvojni pridjev: *javnobilježnička ovjera*, *javnobilježnički pečat*, *manjinsko pravo*, *javnobilježnički troškovi* (Hudeček–Mi-

³⁰ Tom se robovanju hrvatsko pravno nazivlje znalo othrvati i nakon hrvatske neovisnosti kada su u skladu s novijim hrvatskim jezičnim razvojem, primjerice, prihvaćeni nazivi „*dovodbeni nalog*, *prvostupanjski sud*, *drugostupanjski sud*, *namjera*, *spolni odnošaj*, *posvojenje*, *sudionik*, dok su u starim hrvatskim zakonima rabljeni nazivi *dovodna zapovjed*, *prvomolbeni sud*, *drugomolbeni sud*, *nakana*, *prileg*, *posinjenje*, *dionik* i slično.“ (Miletić, 2003.: 411.)

³¹ O tom vidi osobito: Babić, 2001.: 187. – 226.

³² I gramatike suvremenoga hrvatskoga jezika također navode takvu ograničenu uporabu posvojnoga genitiva dajući prednost posvojnemu pridjevu kad god je to moguće. Usp. Katičić, 2002.: 445., Barić i dr., 2003.: 556., Težak–Babić, 2007.: 293.

haljević, 2010.: 63.) jer on ima prednost pred posvojnim genitivom. Čini nam se, da se pri promjeni *istražnoga sudca* u *sudca istrage* pravna struka premalo oslanjala na suradnju s jezikoslovcima³³ jer je među vrlo bogatim tvorbenim mogućnostima hrvatskoga jezika³⁴ izabran lošiji.

Upozorimo i na to da se promjenom *istražnoga sudca* u *sudca istrage* zakonodavac ogriješio i o deveto načelo jer promjena naziva nije obuhvatila promjenu svih u istom semantičkom polju, odnosno nije prihvaćeno načelo „da svi nazivi podređeni određenomu nadređenom nazivu moraju biti oblikovani na isti način.“ (Hudeček–Mihaljević, 2010.: 75.). Da je narušena sustavnost odnosa, inače vrlo bitna za normiranje u nazivlju,³⁵ potvrđuju nazivi koji u novom Zakonu o kaznenom postupku ipak nisu tvorbeno usklađeni s nadređenim pojmom (*sudcem istrage*) jer, primjerice, pridjevna sveza *istražni zatvor*³⁶ nije zamijenjena *zatvorom istrage*, a *istražni predmet* nije zamijenjen *predmetom istrage*:

„Članak 122.

(1) Čim prestanu razlozi zbog kojih je *istražni zatvor* određen, on se mora ukinuti i zatvorenika se mora pustiti na slobodu.

(2) Pri odlučivanju o *istražnom zatvoru*, posebno o njegovu trajanju, vodit će se posebno računa o razmjeru između težine počinjenog kaznenog djela, kazne koja se, prema podacima kojima raspolaže sud, može očekivati u postupku i potrebe određivanja i trajanja *istražnog zatvora*. Protiv trudne žene, osobe s tjelesnim nedostacima koje joj onemogućuju ili bitno otežavaju kretanje te osobe koja je navršila 70 godina života, *istražni zatvor* se, može iznimno odrediti.

(3) U predmetu u kojemu je određen *istražni zatvor* postupa se osobito žurno (članak 11. stavak 2.).“ (ZKP – NN 152/08)

„Članak 127.

(1) *Istražni zatvor* do podnošenja optužnice određuje *sudac istrage* na prijedlog državnog odvjetnika, a ukida ga na prijedlog okrivljenika, državnog odvjetnika ili po službenoj dužnosti.

(2) O prijedlogu državnog odvjetnika da se odredi *istražni zatvor*, *sudac istrage* odlučuje odmah, a najkasnije u roku od dvanaest sati od podnošenja prijedloga. Kad se *sudac*

³³ O nužnosti takve suradnje autorice Hrvatskoga terminološkoga priručnika kažu: „Pri stvaranju znanstvenog naziva treba voditi računa o terminološkim zahtjevima, tj. o usklađenosti naziva sa strukom (stoga su uključeni stručnjaci različitih struka), ali i o jezičnim zahtjevima. Stručnjaci pojedine struke mogu utvrditi zadovoljava li pojedini naziv sve zahtjeve struke, dok jezikoslovci mogu utvrditi je li naziv u skladu s normama hrvatskoga standardnoga jezika.“ (Hudeček–Mihaljević, 2010.: 11.).

³⁴ Vidi: Babić, 1986. [1991., 2002.], Mihaljević–Ramadanović, 2006.: 193. – 211.

³⁵ Vidi: Hudeček–Mihaljević, 2010.: 75.

³⁶ *Istražni zatvor* u novom Zakonu o kaznenom postupku reguliran je člancima 122. – 145. pod naslovom 9. *Istražni zatvor*. Vidi: ZKP – NN 152/08.

istrage ne složi s prijedlogom državnog odvjetnika za određivanje *istražnog zatvora*, donosi rješenje kojim se prijedlog odbija te ako je okrivljenik u pritvoru naložit će da se odmah pusti na slobodu. Protiv tog rješenja državni odvjetnik ima pravo žalbe u roku od dvadeset četiri sata. O žalbi odlučuje vijeće u roku od četrdeset i osam sati.“ (ZKP – NN 152/08)

„Članak 222.

(2) Na temelju odluke državnog odvjetnika u složenim *istražnim predmetima*, osim istražitelja sudjeluju državnoodvjetnički savjetnici i stručni suradnici.“ (ZKP – NN 152/08)

Uporaba je posvojnoga genitiva u 20. stoljeću hrvatskomu jeziku nametana iz političkih razloga pa je njegovu uporabu u suvremenom jeziku potrebno svesti na razumnu mjeru s obzirom na to

- „1. da nam je posvojni genitiv na račun posvojnoga pridjeva nametan i nametnut priscima, terorom
2. da je to bilo protiv hrvatskih jezičnih zakona
3. da je time prekinuta hrvatska jezična tradicija
4. da posvojni pridjev treba vratiti na mjestima gdje se neopravdano nametnuo posvojni genitiv.“ (Babić, 2001.: 210.)

Promjena je naziva *istražni sudac* u *sudac istrage* ponovno neopravdano proširila uporabu posvojnoga genitiva i s normativne strane u hrvatsko pravno nazivlje uvela jezikoslovno neprihvatljiviji naziv i s tradicijskoga i sa suvremenoga (normativnoga) gledišta.

Zaključak

Kontinuitet je hrvatskoga pravnoga nazivlja do stvaranja Republike Hrvatske u dvama navratima ozbiljno narušavan – 1918. i 1945. Rashrvaćivanje je tada već posve izgrađenoga sustava pravnoga nazivlja tzv. „jednačenjem po srpskosti“ hrvatski jezik udaljilo od tradicije i njezina – hrvatskoga – izvora. Slažemo se kako svako nazivlje, pa tako i hrvatsko pravno, treba neprestano preispitivati, usavršavati i popunjavati, ali ne na štetu onoga što je prepoznatljivo njegovo – hrvatsko, a to se nazivoslovnom izmjenom *istražnoga sudca* u *sudca istrage* u novom Zakonu o kaznenom postupku upravo dogodilo. Ne budemo li kritički preispitali hrvatsko pravno nazivlje prije 1918. godine, budemo li zanemarivali hrvatsku tradiciju i narušavali kontinuitet svugdje gdje je on bez razloga prekinut, na što je nakon hrvatske neovisnosti upozoravao Mile Mamić,³⁷ navedenim ćemo prijelomnim godinama morati pridodati još jedan lom u hrvatskom zakonodavstvu jer upravo se takav dogodio ovom spornom nazivoslovnom promjenom.

³⁷ Vidi: Mamić, 1991. – 1992.: 13.

Literatura

- Barić, Eugenija i dr., 2003., Hrvatska gramatika, 3. izdanje, Školska knjiga, Zagreb
- Babić, Stjepan, 1986. [1991., 2002.], Tvorba riječi u hrvatskome književnome jeziku, Nakladni zavod Globus – Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb
- Babić, Stjepan, 2001., Hrvatska jezikoslovna prenja, Nakladni zavod Globus, Zagreb
- Brozović, Dalibor, 1978., O jeziku u zakonima i o zakonima jezika, Jezik, god. 26., br. 1, Zagreb, str. 13. – 23.
- Dulčić, Mihovil (ur.), 1997., Govorimo hrvatski, Jezični savjeti, Hrvatski radio, Naklada NAPRIJED d.d., Zagreb
- Frančić, Anđela; Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica, 2005., Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica, 1996., Višeznačni odnosi u nazivlju i njihova leksikografska obradba, Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, knj. 22, Zagreb, str. 51. – 63.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica, 1998., Polisemija u nazivlju (teorijski, terminološki i leksikografski problem), Zbornik radova s Međunarodnog znanstvenog skupa Riječi filološki dani održanoga u Rijeci od 5. do 7. prosinca 1996., Filozofski fakultet, Rijeka, str. 149. – 154.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica, 2010., Hrvatski terminološki priručnik, 2. ispravljeno izdanje, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb
- Lukenda, Marko, 1992., Prvostupni, prvostupanjski ili kako drugačije, Jezik, god. 39., br. 5., str. 152. – 153.
- Lukenda, Marko; Mamić, Mile, 1994.a, Hrvatski nazivi za tutorstvo i kuratorstvo, Odvjetnik, god. 67., br. 5. – 6., Zagreb, str. 61. – 67.
- Lukenda, Marko; Mamić, Mile, 1994.b, Hrvatsko nazivlje pri stupnjevanju sudova, Odvjetnik, god. 67., br. 11. – 12., Zagreb, str. 85. – 90.
- Lukenda, Marko; Mamić, Mile, 1995., Davanje i primanje u pravnom nazivlju, Odvjetnik, god. 68., br. 3. – 4., Zagreb, str. 111. – 116.
- Katičić, Radoslav, 1986., Novi jezikoslovni ogleđi, Zagreb
- Katičić, Radoslav, 2002., Sintaksa hrvatskog književnog jezika, treće, poboljšano izdanje, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Nakladni zavod Globus, Zagreb
- Mamić, Mile, 1996.b, Jezični savjeti, Zadar [II., prošireno izdanje, Zadar, 1997.]
- Mamić, Mile, 1997., Mijene u hrvatskom pravnom nazivlju, Vladavina prava, god. I., br. 4. – 5. – 6., Zagreb, str. 7. – 16.
- Mamić, Mile, 1998.a, *Davanje i primanje* u hrvatskom pravnom nazivlju, Jezik, 45., br. 4., Zagreb, str. 139. – 144.
- Mamić, Mile, 1999., Temelji hrvatskoga pravnoga nazivlja, II., prošireno izdanje, Profil, Zagreb
- Mamić, Mile, 2004., Hrvatsko pravno nazivlje. Članci i rasprave, LIN–CRO d.o.o., Zadar
- Mamić, Mile, 2006., Hrvatsko jezično zakonodavstvo i jezična politika u 20. stoljeću, u zborniku Hrvatski jezik u XX. stoljeću, urednici Marko Samardžija i Ivo Pranjković, Matica hrvatska, Zagreb, str. 59. – 70.
- Mihaljević, Milica, 1984., O terminološkom nizu: leksem – riječ – termin – naziv – ime – znak – izraz, Jezik, 32., str. 57. – 59.

- Mihaljević, Milica, 1986., Još o nazivu i terminu, nazivlju i terminologiji, *Jezik*, god. 34., br. 1., Zagreb, str. 26. – 27.
- Mihaljević, Milica, 1990., O terminološkom nazivlju, *Rasprave Zavoda za jezik*, sv. 16., Zagreb, str. 151. – 165.
- Mihaljević, Milica, 1997., Znanstveno nazivlje i hrvatski jezik, *Jezik*, god. 45., br. 2., Zagreb, str. 63. – 67.
- Mihaljević, Milica, 2001., Terminološki rječnik i norma (uputnice, odrednice i normativne napomene u terminološkom rječniku), *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, knj. 27., Zagreb, str. 191. – 208.
- Mihaljević, Milica; Ramadanović, Ermina, 2006., Razradba tvorbenih načina u nazivlju (s posebnim obzirom na odnos među složenicama bez spojnika -o-, sraslicama i tvorenicama s prefiksoidima), *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, knj. 32., Zagreb, str. 193. – 211.
- Miletić, Josip, 2003., Hrvatsko kaznenopravno nazivlje, *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, knj. 29., str. 407. – 413.
- Pavletić, Helena, 2009., Leksikografska obrada polisemnih naziva (na primjeru naziva društvenih znanstvenih disciplina), *Rasprave instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, knj. 35., Zagreb, str. 281. – 308.
- Samardžija, Marko, 1993.a, Jezični purizam u NDH. Savjeti Hrvatskoga državnog ureda za jezik, savjete prikupio i za tisak priredio Marko Samardžija, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb
- Samardžija, Marko, 1993.b, Hrvatski jezik u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb
- Samardžija, Marko, 1997., Iz triju stoljeća hrvatskog standardnog jezika, Matica hrvatska, Zagreb
- Tafra, Branka, 1997. – 1998., Povijesna načela normiranja leksika, *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, sv. 23. – 24., Zagreb, str. 325. – 343.
- Težak, Stjepko; Babić, Stjepan, 2007., Gramatika hrvatskoga jezika. Priručnik za osnovno jezično obrazovanje, 16. izdanje, Školska knjiga, Zagreb
- Turk, Marija, 1996., Linguistic Borrowing and Purism in the Croatian Language, *Fluminensia*, god. 8., br. 1. – 2., Rijeka, str. 63. – 79.

Izvori

- <http://www.legalis.hr/>, 1. 1. 2009.
- <http://danas.net.hr/>, 1. 9. 2011.
- <http://www.vjesnik.hr/>, 8. 9. 2011.
- <http://www.vjesnik.hr/>, 8. 9. 2011.
- <http://sudovi.pravosudje.hr/zszg/>, 29. 12. 2011.
- Zakon o kaznenom postupku, NN 152/08
- Zakon o kaznenom postupku, pročišćeni tekst, NN 121/11

Sažetak

Boris Bakota, Pravni fakultet u Osijeku
Jadranka Mlikota, Filozofski fakultet u Osijeku
UDK 811.163.42, izvorni znanstveni rad
primljen 9. siječnja 2012., prihvaćen za tisak 18. siječnja 2012.

Croatian Legal Terminology: the Issue of Justifiability of the More Recent Terminological Changes in Croatian Legislature

This paper brings a challenge – both from the linguistic point of view and from the point of view of the legal profession – of the justifiability of terminological changes in the new Criminal Procedure Act (Official Gazette 152/08) in which the Croatian term for investigating magistrate – *istražni sudac* (i.e. the construction: possessive adjective + noun) has been replaced with the term *sudac istrage* (i.e. with the construction: noun + noun in genitive). Such terminological change is being put into correlation with the tradition of Croatian legal terminology, as well as with modern terminological principles used as starting point in the creation of terms.

ZDRAVLJE I ZDRAVSTVO

Lana Hudeček, Milica Mihaljević

roblematiziranje novouspostavljenih imena Ministarstvo zdravlja i Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta u medijima te traženje mišljenja jezičnih stručnjaka o tome bilo je povod da Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje (koji je u medijima često bio preimenovan u Institut za jezik, Zavod za jezik, Hrvatski zavod za jezik, Institut za jezik i jezikoslovlje...) uputi pismo predsjedniku Vlade Zoranu Milanoviću u kojemu se govori o trima problemima koji su u tim napisima spomenuti. Ovdje donosimo dio toga pisma u kojemu dajemo svoje mišljenje o tim problemima.

Ministarstvo zdravlja ili Ministarstvo zdravstva

S obzirom na to da je *zdravlje* 'stanje organizma pri normalnome radu organa, dobro fizičko i psihičko stanje', a *zdravstvo* 'djelatnost koja se bavi zaštitom zdravlja i liječenjem bolesti' te da se ministarstvo nesumnjivo bavi djelatnošću, a ne stanjem organizma, smatramo da bi se ministarstvo trebalo zvati Ministarstvo zdravstva. Ime Ministarstvo zdravlja oblikovano je vjerojatno prema engleskome uzoru (*Ministry of Health*), ali se pritom ne uzima u obzir da u engleskome ne postoji jednorječna istovrijednica hrvatske riječi *zdravstvo* (*zdravstvo* se prevodi kao *health services, medical services, health care* i *health care industry*).